

Hoekje van de Tema Tieker (41)

Johann Vandenhaute

Als niet-jurylid wordt T.T., uw dienaar, soms in vertrouwen genomen en kennis gegeven van de deelnemer zijn ontgoochelingen en frustraties na afloop van een tentoonstelling met competitief karakter. T.T. is ook een regelmatige tentoonsteller en worstelt soms ook met de gekregen opmerkingen, zelfs als het uiteindelijk resultaat zeer goed is, maar men wordt aan veel gewoon en men leert één en ander filosofisch opvatten. Meestal liggen de verwachtingen hoger dan het uiteindelijk behaalde resultaat, op zich niets fout mee. Een beetje gezonde ambitie kan nooit kwaad.

Over de jaren heen werd al veel inkt verbruikt om het aspect 'beoordeling' of 'jureren' in al zijn facetten te bespreken. Ook in deze rubriek pleiten we schuldig. De bedenkingen en analyses ten spijt is het nog steeds een veel voorkomend gesprek onder de tentoonstellers, zowel in de vergadering van verenigingen, als tussen pot en pint (uiteraard voor Coronapandemie), vooral juist na een tentoonstelling. Zulke gesprekken veranderen uiteraard niets aan de jurering en de behaalde punten zelf, maar het lucht op en een gesprek onder vrienden kan soms een bepaald inzicht opleveren en een manier om de gekregen opmerkingen in iets positiefs te vertalen.

De logica

Als tentoonsteller ben ik steeds uit op de jurygesprekken, omdat die steeds iets kunnen verduidelijken. En dan kan men daar weer mee aan de slag voor enige tijd en wordt de verzameling "verbeterd" tegen een volgende beoordeling door een jury. Thematische filatelie is, voor degene die de ambitie heeft competitief tentoon te stellen, niet altijd een eenvoudige materie. Dit geldt zowel voor de verzamelaar als voor de jury. Dat het beoordelen - of is het veroordelen? - van een verzameling niet steeds een eenvoudige klus is, hoort men soms van de jury. Het is zeer typisch dat, in de vele discussies, steeds dezelfde terminologie naar voor komt: logische opmaak van het plan, logische opbouw, logische uitwerking. Maar wat is "logica" uiteindelijk? Bij een verzameling postgeschiedenis bijvoorbeeld heeft men het over juiste gegevens in verband met routes en porten, de volledigheid van de behandelde materie, het aanbrengen van nieuwe gegevens voor de postgeschiedenis. Vermits "logica" geen exacte wetenschap is, is het normaal dat elk individu er zijn eigen idee over heeft.

Jury aan het werk en bezoekers tussen de kaders

Een beginnende verzamelaar zoekt zijn weg in de technieken van het thematisch verzamelen. Deelnemen aan een tentoonstelling kost veel tijd en energie vooral als het de eerste keer is. Er moeten veel keuzes gemaakt worden en er rijzen evenveel vragen. Hoeveel kan ik tentoonstellen? Wat laat ik weg? Hoe breng ik het verhaal over op de bezoeker en de jury? Welke volgorde en opbouw van mijn materiaal kies ik. Allemaal vragen waarmee je geconfronteerd wordt als beginnende. De eerste keer lijkt het ook een scheve balans tussen het werk dat je er in stopt en het plezier dat je er uithaalt. We mogen niet vergeten dat een goed filatelist niet per definitie een goed tentoonsteller is. Verzamelen is een plezierige bezigheid en erover vertellen ook, maar als je hierover iets op papier moet zetten voor een tentoonstelling, lijkt het een corvee.

Een gevorderde verzamelaar zal de plaats waar de klepel hangt wel hebben gevonden, zelfs al ligt hij nog altijd overhoop met het begrip "logica". Hij heeft zonder enige twijfel de nodige inspanningen gedaan om de F.I.P.-reglementen en de daarbij horende richtlijnen te bestuderen en antwoorden op zijn vragen proberen te vinden. Na jarenlange studie en documenteren van het thema, het inbrengen van stukken met de nodige kennis van het filatelistisch materiaal, aanpassen van details, enz., staat zo elke thematische verzameling op een behoorlijk peil. Bij een volgende beoordeling van deze verzameling rekent men erop dat de jury dit ziet en aanvoelt dat hij met geen beginneling te maken heeft. Een verzameling op peil moet op peil worden beoordeeld. Punten worden toegekend en niet afgetrokken. Maar een jury heeft bij het kennis maken met een verzameling een eigen mening gebaseerd op zijn jaren ervaring. In het slechtste geval is het mogelijk dat hij de boodschap (de logica) en de rode draad niet onmiddellijk heeft begrepen en dat hij niet onmiddellijk ziet waar de verzamelaar naartoe wil. Dit is begrijpelijk, de jury staat voor de eerste maal voor je verzameling, jij als verzamelaar bent er al jaren mee bezig. Als de boodschap niet meteen overkomt, dan is dat meestal in het nadeel van de verzamelaar. Waarom? Als de jury geen vat krijgt op het verhaal, schakelt hij over op het beoordelen van het gebruikte materiaal en wordt er gelet op de presentatie. Daarom is het zeer raadzaam om alle energie te steken in onberispelijk materiaal en presentatie. In vorige nummers van HvTT is dit al meermaals geadviseerd.

Jurygesprekken

Bij jurygesprekken wordt meestal op de foutjes, en soms fouten, gewezen, en niet zozeer op de positieve elementen. Als het verhaal de jury behaagt, dan zal hij je dat ook laten blijken en zal het gesprek in een andere dimensie verlopen. Uiteraard beoogt een jury steeds het beste met je verzameling en probeert hij op zijn manier je er van te overtuigen om bepaalde zaken anders aan te pakken. Een jury zal zich zelden in jouw plaats stellen en zich afvragen of een bepaald thema het wel toelaat om op zijn wenken te antwoorden. Als verzamelaar luisteren wij steeds met onze eigen verzameling in het achterhoofd. De jury adviseert je op basis van wat hij uit ervaring ziet en wat hij in andere verzamelingen ziet. Dit kan tijdens het jurygesprek wel confronterend zijn, doch de ervaring leert dat bij nader inzien een andere mening horen steeds interessant is. Noteer deze confronterende adviezen en vermijd het argumenteren tegen de stelling van de jury, het helpt niet. Ga zeker niet over tot agressiviteiten (spijtig genoeg zijn dit geen indianenverhalen, maar gelukkig komt het zeer weinig voor). Vermijd zeker hevige discussies om twee redenen: de kans bestaat dat de jury het jurygesprek stopt, of ten tweede dat hij niet verder wil adviseren en je nog weinig raad meer krijgt. Het betekent echter niet dat de logica van de verzamelaar van geen tel is en dat deze van de jury enkel de ware is. Je hoeft als verzamelaar niet vlug het hoofd te buigen, of je als deemoedig slachtoffer aan te bieden en volmondig toe te geven dat het jurylid gelijk heeft. Neem vooral nota van zijn raad, maar pogen om zijn - die van de jury - 'al dan niet foutieve logica' trachten te bewijzen tijdens het jurygesprek heeft nog niemand vooruitgeholpen.

Moldavië gepersonaliseerde postzegel (foto Don Dobrescu) - uw dienaar in jurygesprek met Giancarlo Morolli en Menechem Lador op ECTP 2007

Toch zou het jurykorps steeds een luisterend oor moeten hebben, alleen al omdat ze toch zouden moeten begrijpen dat zij tenslotte maar hun rol in het stuk kunnen opvoeren bij de gratie van de verzamelaars. Als verzamelaars niet meer willen tentoonstellen, zijn er geen juryleden nodig. Juryleden dienen zich objectief en positief op te stellen. Tijd nemen is belangrijk bij jureren en jurygesprek, voor iedereen, evenals opbouwende kritiek, zodat de exposant zich aangemoedigd voelt om de volgende keer weer tentoon te stellen.

Zelf de vragen stellen

Jurygesprekken worden in een zeer strak bezochtschema afgewerkt en dus is tijd nemen voor een jurygesprek weinig waarschijnlijk tot zeer moeilijk. Het is een bekend verschijnsel dat juryleden later aankomen dan afgesproken. Dat gebeurt wanneer zij wat langer bij bepaalde verzamelingen uitleg blijven verschaffen aan jouw voorganger. Gelukkig is er meestal een volgorde vooraf bepaald en kan je inschatten wanneer je aan de beurt bent. Als verzamelaar kan je inspelen op de beperkte tijd die je krijgt in een jurygesprek. Bepaal wat jij graag wil weten. Welke punten voor een bepaalde rubriek zijn belangrijk voor jou? Bijvoorbeeld wat kreeg ik voor presentatie of titel en plan? Vraag naar hun mening van een bepaald blad of bladen in je verzameling of van een postaal stuk? Of vraag welk blad voor hen een goed niveau is? Of wat er zeker uit moet? De vragen die je jezelf stelde bij de opmaak van je bladen. Noteer ze en leg ze hen voor. Bijvoorbeeld ik heb hier een overlapping gedaan - is het oké? Of hoe zou jij het aanpakken?

Als je zelf de vragen stelt, bepaal je de inhoud van het korte gesprek. Anders gaat de jury toch maar over tot de algemeenheden over je verzameling en wil hij misschien de hete hangijzers vermijden. Uw dienaar zijn favoriete vraag aan de jury is steeds: Wat moet ik doen om één puntje meer te halen? Het heeft me steeds nuttige raad opgeleverd.

Competitief tentoonstellen

De vraag stellen waarom iemand tentoonstelt of voor wie er competitieve tentoonstellingen worden georganiseerd is niet eenvoudig te beantwoorden. Is het voor de jury? Of voor het organiserend bestuur? Voor de bezoekers? Voor de tentoonsteller? Of om te weten wat de filatelistische waarde is van de verzameling? Het is moeilijk om daar een eenduidig antwoord op te geven. Ieder heeft zo zijn eigen redenen. Maar idealiter zou het deelnemen en de tentoonstelling bezoeken moeten samengaan. Als je dan daar iemand (jury, collega-verzamelaar, tentoonsteller) kan ontmoeten die met jou informatie wil uitwisselen, dan zou dat al zorgen dat het de deelnemings-, reis- en verblijfkosten waard zijn. Daarbij komt dan ook de mogelijkheid om andere verzamelingen aandachtig te bekijken en te bestuderen. Want het zijn de ideeën en kennis van andere tentoonstellers die uiteindelijk 'jouw' kennis verrijken.

Een en ander zou ook efficiënter kunnen vandaag als we kijken hoelang je verzameling op een tentoonstelling in de kijker loopt en hoeveel tijd in het opzetten van de verzameling wordt gestopt. Een verzameling die parallel op het internet kan tentoongesteld worden is laagdrempeliger en veel efficiënter. Je kan tentoonstellen aan iedereen die het wil zien. Er zijn niet langer tijds- of geografisch gebonden barrières, maar je tentoonstellingspresentatie is altijd en overal bereikbaar. De digitale wereld is onbegrensd. Door de huidige scanmogelijkheden kan je alles veel nauwkeuriger bekijken dan in het echt. Je bepaalt helemaal zelf wanneer en hoe lang je een kijkje neemt. De feedback kan ook gunstig uitpakken omdat je zo misschien in contact komt met collega-themaverzamelaars. En door de filatelie in een meer eigentijds jasje te steken, is de kans misschien groter om zo ook de jeugd meer aan te spreken.

Verzameling op tentoonstelling te Philexnam 2018

Elke deelname kan verrassingen meebrengen in negatieve of positieve zin. De resultaten bijvoorbeeld. Deelnemen internationaal of nationaal in een ander land kan bevestigen wat je in je thuisland als resultaat behaalde, maar het kan ook alles in vraag stellen. Plots kan blijken dat je verzameling minder punten waard zijn. Dat kan al door het puntensysteem zelf, een puntje meer of minder bij elke puntenrubriek kan je al gauw een medaille kosten (of 5 punten minder). Er wordt in de FIP-commissie Thematische Filatelie gewerkt aan het verminderen van het totale aantal rubrieken.

Richtlijnen voor juryleden

Wat zeker meespeelt (en dat merk je tijdens het gesprek met de jury), is dat heel wat (te veel) afhangt van zijn persoonlijke opvattingen. Sommigen zoeken te veel naar vermeende fouten en trekken punten af, waar anderen punten geven voor allerhande positieve elementen in je verzameling. Juryleden worden hier nochtans in opgeleid. Internationaal meer dan nationaal wordt er gewerkt aan richtlijnen voor juryleden. Maar het zijn geen FIP-richtlijnen, het zijn eerder eigen initiatieven van enkele juryleden die deze willekeur willen wegwerken. De thematische filatelie is geen eenvoudige discipline, veel kennis is ervoor nodig, en dit is niet anders voor de juryleden. Een enorme taak ligt op hun schouders om met de nodige objectiviteit en kennis van zaken het werk van anderen te beoordelen. Het zou dus een hele hulp zijn indien ook officiële objectieve criteria worden vastgelegd om de jury te helpen de voorgelegde verzamelingen op deskundige wijze te beoordelen. Een en ander zou bij de verzamelaar heel wat geloofwaardiger overkomen indien de garantie van een objectieve, deskundige beoordeling kon worden gegeven. Tenslotte zijn er reglementen en voorschriften opgemaakt voor de deelnemers, het zou zeer gepast zijn als dit voor juryleden ook bestond.

Verzameling in pdf-formaat

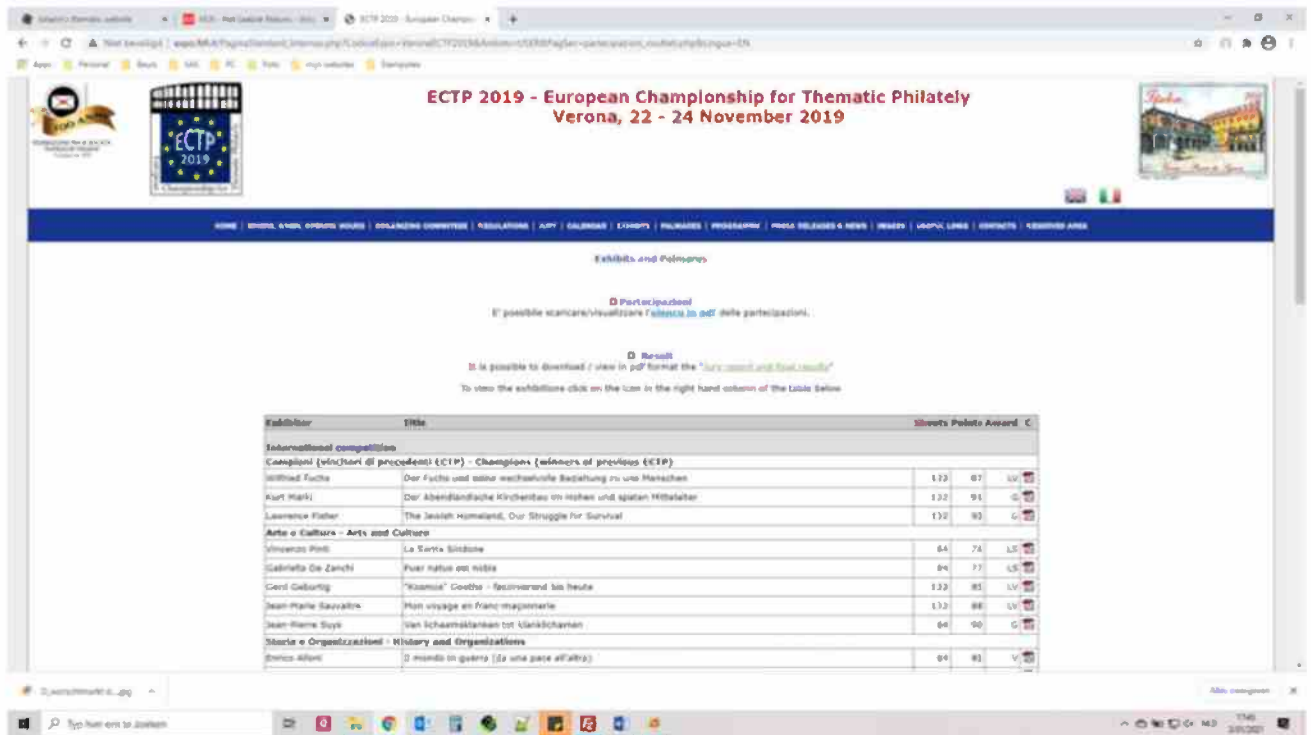
De laatste 20 jaar worden tentoonstellers verzocht hun (voorlopig) plan van hun verzameling ruim van tevoren mee in te sturen. Zelden is het verplicht. Het is een utopie om te denken dat juryleden van alle thema's verstand hebben. Toch is het een deel van oplossing om de jury met het thema te laten kennis maken en zich te verdiepen in de materie en zich zo een beeld te vormen van welke onderdelen voor dit thema relevant zouden kunnen zijn. Een jurylid bereidt zich voor elke tentoonstelling voor door het plan te bestuderen en er zich van te vergewissen of ze het thema een beetje kunnen begrijpen.

Er zijn reeds tentoonstellingen waar je een kopie, weliswaar een voorlopige, in een pdf-formaat dient in te leveren zodat het jurylid niet alleen kennis maakt met het plan van de verzameling maar ook met de hele behandeling van het thema. Op basis daarvan kan dan beoordeeld worden of het plan en bij uitbreiding de behandeling en ontwikkeling een logische opbouw en samenhang vertoont en of het een duidelijk herkenbare rode draad heeft.

Voor een thematisch jurylid is internet de belangrijkste kennisbron, en dan vooral Wikipedia, de online, gratis encyclopedie. Eveneens andere gespecialiseerde internetsites kunnen zeer waardevolle en uitgebreide informatie opleveren. Het hoeft geen betoog dat het zoeken van informatie een tijdrovende bezigheid is waarmee, bij een groot aantal deelnemers, al gauw een groot aantal dagen studie gemoeid is. Uiteraard is jurywerk een teamwerk en worden de verzamelingen verdeeld onder hen. Met de nodige aantekeningen die hij gemaakt heeft, kan het beoordelen beginnen als de verzameling fysiek tentoongesteld wordt. Een verzameling in een kader opgezet onthult toch nog meer geheimen dan een verzameling in pdf-formaat. En voor alle duidelijkheid het is nog steeds geen algemene verplichting dat je verzameling vooraf als studiemateriaal op pdf wordt ingeleverd. Maar de organisatie van de tentoonstelling kan het wel in zijn reglement opnemen en je verplichten. Dus alles hangt af van het werk dat de organisatie er wil insteken. Want het werk is niet alleen de pdf ontvangen, maar ook hulp bieden voor de computerleek en het rondzenden van de verzamelingen naar de betrokken juryleden. Gelukkig kan met internet al het een en ander redelijk gemakkelijk en gratis.

Het voordeel van het vooraf inzenden van je verzameling is dat de jury op een rustige manier je rode draad en al je filatelistische kennis heeft gelezen. Uiteraard zullen ook foutjes en onjuistheden opvallen die anders door de beperkte tijd die de jury krijgt om een verzameling te beoordelen, soms niet gezien werden. Het spreekt voor zich dat een inzending aan de regels (SREV) en richtlijnen (Guidelines) die voor thematische inzendingen gelden moet voldoen. Als er teveel onregelmatigheden opvallen, valt de hele verzameling door de mand.

Een ander voordeel is dat je als tentoonsteller ook gemakkelijk een kopie van je collega kan downloaden en in alle rust thuis kan bestuderen, uiteraard als de organisatie de bestanden publiek ter beschikking stelt met toestemming van de tentoonsteller.

Website <http://expo.fsfi.it> onder keuzemenu Exhibit ECTP 2019 alle verzamelingen beschikbaar in pdf en eenvoudig te downloaden

Een beoordeling maken op de tentoonstelling door een juryteam wordt gemiddeld beperkt tot ongeveer vijftien minuten per verzameling. Zelden is er meer tijd en het is dus van wezenlijk belang dat er van tevoren huiswerk werd gemaakt. Er kan dan geconcentreerd worden op een totaalbeeld van de collectie: is de ontwikkeling volgens plan, is er voldoende spreiding (aard, geografisch, tijd) van de gebruikte filatelistische elementen, is de kwaliteit van het materiaal goed, zijn alle gebruikte postale elementen correct. Het zijn aspecten die beter beoordeeld worden met de verzameling in de kaders.

Maar jureren is werken. En wie werkt kan fouten maken. Het blijft mensenwerk en dus subjectief. De ene keer kan de score wat hoger uitvallen, de andere keer wat lager, maar door het werken in teams van twee of drie juryleden worden uitschieters voorkomen. Hier speelt de vorming van juryleden voor de (thematische) filatelie een belangrijke rol opdat zij allen op dezelfde golfengete zitten. Het zou natuurlijk ook menselijker kunnen en indien er fouten zijn gemaakt dat de beoordeling kan aangepast worden en dit niet afwimpelen door te zeggen: 'Sorry, volgende keer beter'. Aanpassen bij fouten zou een standaard optie moeten worden, want dit zou veel frustratie bij inzenders wegnemen.

Lessen

Weet dat je als tentoonsteller een pluim waard bent omdat je wil tentoonstellen en je de mogelijkheid wil bieden om anderen te interesseren en hen te inspireren in onze geliefde hobby. Laat je niet ontmoedigen door verrassende resultaten en bedroevende jurygesprekken, eveneens omdat er nog steeds negatief wordt aangekeken tegen moderne thema's. Traditionele thema's die vanuit een ongewone hoek worden getoond, genieten wel enig voordeel. Maar dertig jaar geleden was dit ook al en kennelijk is hier nog niet zoveel veranderd. Moderne thema's zijn niet zozeer het probleem op zich, wel thema's die niet kunnen terugvallen op (unieke) zeldzame postale items. Moderne thema's waar geen of weinig zeldzame poststukken in verwerkt werden, zullen moeilijk de hoge verwachtingen kunnen inlossen. Desondanks blijft het toch het hoofddoel dat iedereen op zijn eigen manier mag verzamelen wat hij of zij wil. Gelukkig wordt dat ook erkend. Alleen is het jammer dat bij het tentoonstellen kennelijk nog steeds een voorkeur voor zeldzaamheden de boventoon voert.

Dus blijf plezier beleven aan jouw hobby en de wijze waarop je verzamelt. Competitief tentoonstellen is zich schikken naar regeltjes. Dat er regels zijn is prima, maar deze zouden eerder als leidraad moeten kunnen dienen. Het letterlijk interpreteren hiervan leidt alleen maar tot ergernis. Maar geen reden om niet meer tentoon te stellen en deze hobby vaarwel te zeggen en alles te verkopen. Laat anderen zich inspireren aan jouw verzameling. En vooral, en dat is het belangrijkste, en dat hoop ik voor vele anderen, beleef er nog dagelijks plezier aan.

Les voor juryleden: inspireer en praat positief over de mensen en hun hobby. Begin een gesprek positief en geef aan het eind je aanwijzingen. Motivatie en een stukje erkenning is het belangrijkste wat telt. Tenslotte zijn het deze mensen die de moeite nemen om iets uit hun verzameling te laten zien door het tentoon te stellen.